

Ἡ στολισμένη, ἡ ὄμορφη

ΔΗΜΟΤΙΚΑ

1

“Ὅσο μᾶκρὸ ἔχει ὁ ποταμὸς κι ἡ θάλασσα τοῦ πλάτου,
τόσο δελουδο διάζεται μιά κόρη στὴν αὐλή της·
τὸ δάστη, τὸ ξεδιάστηκε, στὸν ἀργαλειὸ τὸ ὑφαίνει.
Παρασκευὴ τὸ διάστηκε, Σάββατο τὸ ξυφαίνει
καὶ τὸ Σάββατο ὀλονυχτὶς τὸ ἔφτιανε φουστάνι.
Τὴν εἶδε τοῦ παπᾶ ὁ γιός, τὸ ἐγγόνι τοῦ ’κονόμου
καὶ ράγισε ἡ καρδούλα του κι ἐγίνηκε κομμάτια
καὶ σὰ λαμπριάτικο κερί ἔλειωσε τὸ κορμί του.
Ἰάει τὸ λέει τῆς μάνας του καὶ τὸ παραπονιέται:
—Μάνα, γιὰ ἰδὲς μέσ’ στὸ χορὸ μιά κοντυλένια κόρη,
πῶχει μαλλιὰ μεταξωτὰ καὶ πρόσωπο φεγγάρι,
πῶχει κορμάκι ἀγγελικό, ψηλὸ σὰν κυπαρίσσι,
πῶχει τῆς χήνας τὸ λαιμό, τῆς πέρδικας τὰ στήθια.
Μὲ πλήγωσε μέσ’ στὴν καρδιά καὶ πᾶει νὰ θγεῖ ἡ ψυχὴ μου
κι ἀπὸ τὸ νοῦ μου δὲ θὰ θγεῖ, δὲ θὰ τὴ λησμονήσω.
Γιὰ πὲς το τοῦ πατέρα μου, νὰν τὴνε πάρει νύφη,
νὰ ’ναι στολίδι τοῦ σπιτιοῦ, τῆς γειτονιάς καμάρι.
—Ἐκείνη λές, ὀγιούλη μου, τὴ λαμπροφορεμένη,
ὅπου φορεῖ χρυσὸ κοντό, φουστάνι δελουδένιο
κι εἶναι στὶς ἄλλες κορσιῆς σὰν ἐκκλησιὰ στὴ χώρα
κι εἶναι σὰν τὴν τριανταφυλλιά μέσ’ στοὺς δεντρολιθά-
(νους,

2

Μαλαματένιος ἀργαλειὸς κι ἐλεφαντένιο χτένι
κι ἓνα κορμὶ ἀγγελικό πού κάθεται κι ὑφαίνει.

3

Στὴν παραπάνω γειτονιά κι στὴν ἀπάνω ρούγα
ξανθὴ κόρη ἦταν κι ἔφαινε, ἔφαινε κι ἐτραγουδα,
κι ἀπ’ τὸν ἦχό τοῦ τραγουδιοῦ κι ἀπ’ τὸν ἦχό τῆς κόρης
ὁ ἥλιος σκανταλίστηκε κι ἀργεῖ νὰ θασιλέψει...

4

...Μάνα μιά κόρη πού εἶδα γὼ στὸν ἀργαλειὸ νὰ ὑφαίνει
μὲ ἐξήντα δυὸ ποδαρικά, σαρανταδυὸ καρέλια,
πᾶει ὁ δοῖσμός τῶν καρελίων, τῆς κόρης τὴν τραγούδια·
ἐκείνη μὲ θαλάντωσε, ἐκείνη μὲ τρελαίνει...

5

Κορίτσι ἐτραγουδῆσε στὴν ἐντολὴ τοῦ ἀγέρα,
κι ἦταν τ’ ἀγέρι ἀνέγλυκο κι ἡ κόρη στὴ λαλιά της,
καὶ παίρνει ὁ ἀγέρας τὴ λαλιά καὶ στὸ γιαλὸ τὴ ρίχτει,
κι ἡ θάλασσα μπονάταρε καὶ τὰ καράβια ἀράξαν.
Κι ἓνα καράβι τῆς φιλιᾷς, καράβι τῆς ἀγάπης
νὰ μαϊνάρει δὲ μπορεῖ, ν’ ἀράξει δὲν ἤξερει.
—Μάνα, ναῦτες, τὰ πανιά, ναύκληροι, τίς φιλίστρες,
ν’ ἀκούσουμε τοῦ κορσιῶ, τὸ τί τραγοῦδι λέει...

6

Κόρη γαιτάνιν ἔπλεκε χρόνο καὶ πέντε μῆνες
καὶ δεκαπέντε Σάββατα καὶ δεκαοχτὼ Δευτέρες.
Μεσὰ ’πλεκε τὸν οὐρανὸ, τ’ ἀστρὴ καὶ τὸ φεγγάρι,
μεσὰ ’πλεκε τὴ θάλασσα, κάτεργα καὶ καράβια,
μεσὰ ’πλεκε τὴ μαύρη γῆς, δέντρο ἐκκαδισμένα,
μεσὰ ’πλεκε ἀνατολὴ μαζί μὲ τὰ σεράγια,
μεσὰ ’πλεκε τὸν καῦκον τῆς στ’ ἄλογε καθαλάρη,
μεσὰ ’πλεκε τὸν ἄντραν τῆς στὴ φούρκα φουρκισμένο.
Γιλέκει το κι ἀποπλέκει το, τοῦ καῦκον τῆς τὸ δούδει,
ὁ καῦκος τῆς τὸ ζώστηκε κι εἰς τὸ χορὸν ἐπῆγε...

1

ἡ δ’ ἔνδον ἀοιδίᾳ οὐπὶ καλῇ
ἰστὸν ἐποιομένη χρυσεῖη κερκίδ’ ὕφαινε.

(ε 61—2)

2

Κίρκης δ’ ἔνδον ἄκουον ἀειδούσης ὀπὶ καλῇ,
ἰστὸν ἐποιομένης μέγαν ἄμβροτον, οἶα θεάων
λεπτὰ τε καὶ χαρίεντα καὶ ἀγλαὰ ἔργα πέλονται.

ὦ φίλοι, ἔνδον γάρ τις ἐποιομένη μέγαν ἰστὸν
καλὸν ἀοιδίᾳ, δάπεδον δ’ ἄπαν ἀμφιμέμυκεν,
ἡ θεὸς ἦε γυνή... (κ 221—3 καὶ 226—8)

3

ἔνθα καὶ ἡματιή μὲν ὑφαίνεσκον μέγαν ἰστὸν,
νύκτας δ’ ἀλλύεσκον, ἐπεὶ δαΐδας παραθείμην
(τ 149—50)

4

Ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ’, ἐν δ’ οὐρανόν, ἐν δὲ θάλασσαν,
Ἡέλιόν τ’ ἀκάμαντα, Σελήνην τε πλήθουσσαν...

ἐν δὲ δῶα ποίησε πόλεις μερόπων ἀνθρώπων
καλὰς, ἐν τῇ μὲν ρα γάμοι τ’ ἔσαν εἰλαπίναι τε·
νύμφας δ’ ἐκ θαλάμων, δαΐδων ὕπο λαμπομενάων,
ἡγίνεον ἀνὰ ἄστ’ πολὺς δ’ ὕμναιος ὀρώρει·
κοῦροι δ’ ὀρχηστῆρες ἐδίνεον, ἐν δ’ ἄρα τοῖσιν
αὐλοὶ φόρμιγγές τε βοὴν ἔχον· αἱ δὲ γυναῖκες
ἰστάμεναι θαύμαζον ἐπὶ προθύροισιν ἐκάστη...

τὴν δ’ ἐτέρην πόλιν ἀμφὶ δῶα στρατοὶ εἶατο λαῶν,
τεύχεσι λαμπόμενοι...

ἐν δ’ ἐτίθει νειὸν μαλακὴν, πείραν ἄρουραν,
εὐρεῖαν, τρίπολον· πολλοὶ δ’ ἀροτῆρες ἐν αὐτῇ
ζεύγεα δινεύοντες ἐλάστρεον ἔνθα καὶ ἔνθα...

ἐν δὲ τέμενος θαυλήιον· ἔνθα δ’ ἔριθοι
ἡμῶν, ὀξείας δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
δράγματα δ’ ἄλλα μετ’ ὄγμον ἐπήτριμα πίπτον ἔραζε,
ἄλλα δ’ ἀμαλλοδετῆρες ἐν ἐλλεδανοῖσι δέοντο...

ἐν δ’ ἐτίθει σταφυλῆσι μέγα θρίθουσσαν ἀλώην,
καλὴν, χρυσεῖν· μέλανες δ’ ἀνὰ δότρυες ἦσαν·
ἐστῆκει δὲ κάμαξι διαμπερές ἀργυρέησιν...

ἐν δ’ ἀγέλην ποίησε βοῶν ὀρθοκραιρῶν·
αἱ δὲ θόες χρυσοῖο τετεύχατο κασιτέρου τε·
μυκηθμῷ δ’ ἀπὸ κόπρου ἐπεσσεύοντο νομόνδε,
πάρ ποταμὸν κελάδοντα, παρὰ ροδανὸν δονακῆα.
χρῦσειοι δὲ νομῆς ἄμ’ ἐστιχόωντο δόεσιν,
τέσσαρες, ἐννέα δὲ σφι κύνες πόδας ἀργοὶ ἔποντο...

ἐν δὲ νομόν ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
ἐν καλῇ θήσῃ, μέγαν οἶων ἀργεννῶν,
σταθμούς τε κλισίας τε κατηρεφῆας ἰδὲ σηκοὺς.
ἐν δὲ χορὸν ποίκιλλε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
τῷ ἱκελόν, οἶόν ποτ’ ἐνὶ Κνωσσῷ εὐρείῃ
Δαίδαλος ἤσκησεν καλλιπλοκάμῳ Ἀριάδνῃ.
ἔνθα μὲν ἡῖθεοι καὶ παρθένοι ἀλφεοῖδοιαι
ὠρχεῦντ’ ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχοντες.
τῶν δ’ αἱ μὲν λεπτὰς δόθοντας ἔχον, οἱ δὲ χιτῶνας
εἶατ’ ἐυννήτους, ἦκα στίλβοντας ἐλαίῳ·
καὶ ρ’ αἱ μὲν καλὰς στεφάνους ἔχον, οἱ δὲ μαχαίρας
εἶχον χρυσεῖας ἐξ ἀργυρέων τελαμώνων.

Δώδεκα μέρες ντύνετο, δώδεκα μερονύχτια
 θάνει τόν ἥλιο πρόσωπο καί τό φεγγάρι κύκλο
 καί τοῦ κοράκου τό φτερό θάνει καμαροφρύδι·
 ὅσος ἄμμος εἶν' ἡ θάλασσα, χρυσάφ' καί δαχτυλίδι·
 κόδει κερὶν ἀπὸ λαμπᾶς, στεφάνι ἀπ' ἄγριο κλῆμα,
 στό καστρινάκι τὰ ὅλα, στήν ἐκκλησιά παγαίνει.
 Τὴν εἶδαν οἱ ἄγιοι, φεύγανε, κι οἱ ῥόνες, ἐθιαμάξαν
 καί τὰ μικρά διακόπουλα τὸ «Κύριε ἐλέησον» χάσαν...

8

Κάτω στό γιαλό, κάτω στό περιγιαλί,
 κόρην ἔπλενε τ' ἀντρός της τὸ μαντήλι
 κι ἐτραγούδαγε τὸ παραπόμενὰ της.
 Κι ἔδγαλε ὁ γιαλὸς τὸ σιγαλὸν ἀέρα
 καί τῆς σήκωσε τὸ γυροφούστανό της
 καί τῆς φάνηκε τὸ ποδοστράγαλό της
 κι ἔλαμψε ὁ γιαλός, ἔλαμψε ὁ κόσμος ὅλος...

9

Ἐμπῆκε ὁ Μᾶης, ἐμπῆκε ὁ Μᾶης, ἐμπῆκε ὁ Μᾶης ὁ μήνας
 ὁ Μᾶης μὲ τὰ τριαντάφυλλα κι ὁ Ἀπρίλης μὲ τὰ ρόδα.
 Ἀπρίλη λαμπροφόρετε, Μᾶη μου κανακάρη,
 ὅλο τὸν κόσμο γέμισες στ' ἄνθι καί στό λουλούδι
 κι ἐμένα περικύκλωσες στῆς κόρης τῆς ἀγκάλες.
 Γιὰ μήνυσέ μου, λυγερή, γιὰ μήνυσέ μου, κόρη,
 νὰ δώσω τὴν παραγγελιά τώρα π' ἀνθοῦν οἱ κάμποι,
 στεφάνια νὰ μᾶς πλέξουνε μὲ τ' ἀνθισμένο κλῆμα,
 νὰ στρώσουμε τὴν κλίνη μας μὲ τῆς μυρτιάς τὰ φύλλα.

10

Τώρα εἶναι Μᾶης κι ἄνοιξη, τώρα εἶναι καλοκαίρι,
 τώρα ἡ ἀγάπη δὲ φελαί, μὰ πέρα, τὸ Γενάρη,
 τότε χορταίνει ὁ νιὸς φίλι κι ἡ κόρη τὰ παιγνίδια.
 Μὰ παίρνει ἡ κόρη τὸ ψωμί, νὰ πάει στό χωράφι:
 —Ἐλα, ρέ νιέ, νὰ φᾶς ψωμί, νὰ φᾶς, νὰ γιοματίσεις.
 Μὰ ἴπιασε ὁ νιὸς τὰ μέτωπα κι ἡ κόρη τὰ παιγνίδια.
 Ψοφῆσαν τὰ βοιδάκια τους, πέντε μέρες ζεμένα,
 τσακίζει ὁ Μόσχος τὸ ζυγὸ κι ὁ Λιάρης τὸ κρικέλι.

ἐν δ' ἐτίθει ποταμοῖο μέγα σθένος Ὀκεανοῖο,
 ἀντρυγὰ παρ πυμάτην σάκεος πύκα ποιητοῖο.
 (Σ 483 μέχρι 608)

5

Ἀμβροσίη μὲν πρῶτον ἀπὸ χρῶος ἱμερόεντος
 λύματα πάντα κάθηρεν, ἀλείψατο δὲ λίπ' ἐλαίῳ
 ἀμβροσίῳ, ἔδανῳ, τὸ ρα οἱ τεθυωμένον ἦεν·
 τοῦ καὶ κινυμένοιο Διὸς κατὰ χαλκοδατῆς δῶ,
 ἐμπης ἐς γαίαν τε καὶ οὐρανὸν ἵκετ' αὐτμῇ.
 τῷ ρ' ἤγε χρῶα καλὸν ἀλείψαμένη, ἰδὲ χαιτάς
 πεξαμένη, χερσὶ πλοκάμους ἔπλεξε φαιινούς,
 καλοὺς, ἀμβροσίους, ἐκ κράτος ἀθανάτοιο.
 ἀμφὶ δ' ἄρ' ἀμβρόσιον ἑανὸν ἔσατ' ὅν οἱ Ἀθῆνη
 ἔξυσ' ἀσκήσασα, τίθει δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ·
 χρυσεῖης δ' ἐνετῆσι κατὰ στήθος περονᾶτο·
 ζώσατο δὲ ζώνην, ἐκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖαν·
 ἐν δ' ἄρα ἔρματα ἤκεν ἐντρήτοισι λοβοῖσιν
 τρίγλῃνα, μορδέντα· χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλή.
 κρηδέμῳ δ' ἐφύπερθε καλύψατο δῖα θεῶων,
 καλῷ, νηγατέῳ· λευκὸν δ' ἦν, ἥλιος ὥς·
 ποσὶ δ' ὑπὸ λιπαροῖσιν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα.
 (Ξ 170—86)

6

τῇ δὲ θ' ἄμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
 ἀγρονόμοι παῖζουσιν· γέγηθε δὲ τε φρένα Λητώ·
 πασῶν δ' ὑπὲρ ἤγε κάρη ἔχει ἡδὲ μέτωπα,
 ρεῖα τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δὲ τε πᾶσαι·
 ὥς ἤγ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμῆς.
 (Ζ 105—9)

7

ὥς δ' δτ' ἐν οὐρανῷ ἀστρα φαεινὴν ἀμφὶ σελήνην
 φαίνεται ἄριπρεπέα...
 (Θ 555—6)

8

Ἦρη δὲ κραιπνῶς προσεδήσατο Γάργαρον ἄκρον
 Ἰδης ὑψηλῆς· ἰδὲ δὲ νεφεληγερέτα Ζεὺς.
 ὥς δ' ἰδεν, ὥς μιν ἔρωσ πυκινὰς φρένας ἀμφεκάλυψεν,
 οἷον ὅτε πρῶτον ἐμιγέσθην φιλότῃτι,
 εἰς εὐνὴν φοιτῶντε, φίλους λήθονται τοκῆας.
 (Ξ 292—6)

9

νῶϊ δ' ἄγ' ἐν φιλότῃ τραπείομεν εὐνηθέντε.
 οὐ γὰρ πώποτέ μ' ὤδε θεᾶς ἔρος, οὐδὲ γυναικός,
 θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασσεν.
 (Ξ 314—6)

10

Τοῖσι δ' ὑπὸ χθών διὰ φύεν νεοθηλέα ποιήν,
 λωτὸν θ' ἐρσήεντα ἰδὲ κρόκον ἡδ' ὑάκινθον,
 πυκνὸν καὶ μαλακόν, ὅς ἀπὸ χθονὸς ὑψόσ' ἔργεν.
 τῷ ἐνὶ λεξάσθην, ἐπὶ δὲ νεφέλῃν ἔσαντο
 καλήν, χρυσεῖν' στιλπναὶ δ' ἀπέπιπτον ἔρρασι.
 (Ξ 347—51)

